

ЕТИМОЛОГІЗАЦІЯ НАЗВ „КНЯЖИХ” ПОСЕЛЕНЬ ГАЛИЦЬКОЇ ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ЗЕМЕЛЬ КОЛИШНЬОГО РУСЬКОГО ВОЄВОДСТВА

У пропонованій статті автор провів етимологічний аналіз 9 історичних ойконімів Львівської та Галицької земель Руського воєводства із базовим компонентом псл. *кѣнѣꙋъ, час появи яких, за даними джерел, сягає к. XIV – к. XVI ст. Однак із дослідження випливає, що ці поселення, як і їхні назви, виникли значно раніше – в період існування Київської Русі (IX – XII ст.) як найвизначнішого суспільно-державного витвору руської (української) людності, очолюваної князями-полководцями, які завоювали величезні простори від Дунаю до Білого моря, від Карпат – до Волги, і куди компактно ввійшла порівняно велика за площею територія Руського воєводства.

Ключові слова: апелятив, базовий компонент, історична ойконімія, посесивно-антропогенний ойконім.

Назви поселень (ойконіми) є, по суті, тим благодатним та надійним історичним матеріалом, який дає змогу ономастам не тільки реконструювати приховані релікти граматичної, лексичної, фонетичної системи української та інших слов'янських мов, починаючи ще від праслов'янської доби, а й частково простежити та відтворити державний устрій, соціальну структуру, зрештою – звичаї та культуру певного народу на певній території.

Об'єктом пропонованого дослідження виступає подальший аналіз історичної ойконімії Галицької та Львівської земель Руського воєводства (утвореного 1434 р.), а метою – етимологізація назв дев'яťох населених пунктів із цієї території, які в основі мають псл. апел. *кѣнѣꙋъ (укр. князь “голова роду, племені або союзу племен, що звичайно стояв на чолі військової дружини, а з розвитком феодалізму – вождь війська та правитель князівства; у деяких країнах (у Росії з XVIII ст.) – спадковий або дарований царем (королем) титул” [СУМ IV, с. 199]; “князь (государь или особа княжескаго титула)” [Гр. II, с. 258]).

Сам по собі вибір для дослідження “княжих” поселень не є випадковим, адже старожитня ойконімія колишнього Руського воєводства оформилася в стійку топонімійну систему впродовж XIV-XV століть, однак, попередньо вважаємо, що семантика аналізованих задекларованих дев'яťох ойконімів дає змогу чітко простежити на цій території сліди давньоруських, на наше переконання, поселень, початок яких сягає ще давні-

шого часового проміжку – IX-XII ст., тобто періоду Київської Русі. (Див. з цього приводу також наші попередні розвідки: Редьква Я.П. Формування регіональних топо- (ойконімних) систем із погляду діакронії / Я.П. Редьква // Студії з ономастики та етимології. 2004. – К., 2004. – С. 147-161; Редьква Я. Хронологізація та локалізація в регіональній ойконімії / Я. Редьква // Наукові записки. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – Вип. I (IX). – С. 147-153).

Визначальність військового аспекту в зовнішній та внутрішній політиці державних утворень періоду Середньовіччя справила значний вплив як на державний устрій земель русичів, так і на їхню соціальну структуру. Князі в цьому процесі – як суспільно-політична еліта – відігравали чи не найважливішу роль, перетворившись пізніше (в XVI – XVII ст.) з верхівки воїнів у стан землевласників, однак, будучи постійно змобілізованими, тобто завжди готовими до військових походів.

До такого аналізу нас спонукає до того ж скупа, починаючи з 981 р. до 1340 рр. (анексія Руських земель Червоної Русі 1340 р. польським королем Казиміром Великим враз із включенням до Речі Посполитої), джерельна база, за винятком хіба що південноруських літописних зводів, якот: “Повість минулих літ”, “Літопис Руський. За Іпатським списком”, Київський (XII ст.), Галицько-Волинський (XIII ст.), окремі фрагменти північноруських літописів (Новгородських, Московського, Никонівського, Суздальського); хроніки саксонця Тітмара (поч. XI ст.), польських хронік Галла і Кадлубка (XII – XIII ст.), акти з Ватиканського архіву [3, с. 12].

До таких назв ми зараховуємо (в плані послідовної хронології появи перших писемних свідчень) наступні ойконіми: 1). Княжолука (1392 р.), 2). Кнісело (1392 р.), 3). Княгиничі (І-Ф., 1440 р.), 4). *Княгинин (1450 р.), 5). Княждвір (1458 р.), 6). Княгиничі (Лв., 1468 р.), 7). Княже (І-Ф., 1469 р.), 8). Княже (Лв., 1476 р.), 9). Князівське (XVI ст.). Як бачимо, із дев'яťох назв із основою псл. *кѣнѣꙋъ дві (Княгиничі та Княже) є однотипними, локалізованими на території сучасних Івано-Франківської та Львівської областей. До речі, на теренах України, за нашими підрахунками, сьогодні маємо 29 назв населених пунктів із базовим компонентом укр. апел. князь

[АТУ, с. 396].

Власне в такій послідовності й етимологізуємо зазначені ойконіми.

Княжолука, Дол. р-н, Ів-Фр. [АТУ, с. 124]; 1392 р. [ІМСУ(Лв.), с. 259]; Кн#жолука, z. Іw., pow. doliniański, „а противу Сххова Кн#жолука” 1394 [ALS I, s. 17]; Kniazoluka (XVI w.), z. Іw. (Bolechów) [Atl. Jabł. m. 3]; 1515 р. [ІМСУ(І-Ф.), с. 224]; Kniezioluka 1578 [Żdź. 18 / 1, s. 79]; Kniazoluka 1790 [RGLStr. (13)]; Kniazoluka 1883 [SG IV, s. 193]; Kniazoluka 1931-1938 [SMRP, s. 718]; Княжолука 1962 [ІМСУ(І-Ф.), с. 224].

ННП відносимо до посесивно-фізикографічних утворень. Структурно – це складний іменник, утворений поєднанням д-рус. прикметника *éúñ#жуи* (див. пояснення назви НП Кнісело) та апел. (народно-географічного терміна) укр. *лука* „рівна місцевість, вкрита трав’янистою рослинністю” [СУМ IV, с. 553], „лугъ поемный” [Гр. II, с. 380], *лука* „[місце біля хати, де косять траву; сінокісна низина у вигині річки]” [ЕСУМ III, с. 302]; ст-пол. *łąka łąka, łąka, łąka* „obszar ziemi zwykle niski, na którym trawa rośnie i skąd ś. siano zbiera; rola” [SW II, s. 805] (< псл. **łąka* „т.с.” [ЕСУМ III, там само]) з первісним значенням: укр. „княжа лука”, пол. „księżna łąka”. Згідно з історичними даними, це було село на руському праві [7, s. 43].

Пор. структурно й семантично близькі ННП: укр. Княждвір (І-Ф.) [АТУ, с. 125]; пол. Książopole-Jałmużny [NMP V, s. 435].

Кнісело, Жд. р-н, Лв. [АТУ, с. 178]; 1392 р. [ІМСУ(Лв.), с. 259]; Knieziolo / Knieziesiolo / Kniesiolo (Bóbrka) / Kniasioło, z. Іw., pow. żydacz. (na zachód od Strzelisk). „...Weschno Tepticonis de Strzelcze ville Kneszeschyoło curias nostras in districtu Zudaczowiensi...”. [Владислав Ягелло дарує Вахнові Тептикону зі Стрілиськ двір у Кніселі з умовою виконувати військову службу – Я.Р.] 1392 [ML, s. 7, 10]; Kneseszolo 1457, Kniesiolo (z. Strzeliska) 1463, ville Cnezessolo 1479, de Knezsyolo 1505 [AGZ XV, s. 20, 130, 426, 508, 4028; XVII, s. 526, 4189]; Kniesiolo 1578 [Żdź. 18 / s. 1, 71]; Kniasioło (XVI w.), z. Іw. (Strzeliska Nowe) [Atl. Jabł. m. 2]; Kniasioło 1790 [RGLBrzez. (15)]; Knieże Siolo 1883 [SG IV, s. 195]; Kniesiolo 1931-1938 [SMRP, s. 718]; Кнісело 1968 [ІМСУ(Лв.), с. 361].

Український історик др. пол. XIX ст. Сидір Шараневич у своїх краєзнавчих працях час заснування населених пунктів, таких як: *Княже, Княжів, Княждвір, Княжолука, Княгиня, Княгиничі, Княжичі* відносить до давньоруського періоду, а семантику їхніх назв пов’язує з давньоруськими поняттями та побутовими чи ландшафтними реаліями [5, с. 20-22].

За походженням – це посесивно-антропогенний ойконім. Назва є складним іменником, який утворився внаслідок лексикалізації з одночасною синкопою (спрощення в мовленнєвому потоці, яке остаточно закріпилось на письмі десь у др. пол. XVI ст.) словосполучення „княже село”. Якщо взяти до уваги, що село було засноване на давньоруському праві, то можна припускати первинну приналежність села княжій родині.

В основі назви поселення виступають: д-рус. прикм. *éúñ#жуи, éñ#жуи, éúñ#зь, éñ#зь, éúñ#жьськыи, éñ#жьськыи* „(прил.) княжескій” [Срезн. I (2), с. 1399], [Старч., с. 356]; укр. *княжий, князівський* „належний князеві” [СУМ IV, с. 198-199], *княжевський* „княжескій” [Гр. II, с. 257]), пол. **księżny* „należący do księcia” з кореневим псл. **kъnędz* (**kъnęgъ*), „князь” [ЕСУМ II, с. 475], д-рус. *éúñ#зь* [Срезн. I (2), с. 1401-1403], пол. *kniaz* „książe na Rusi i Litwie; sołtys” [Słstp III, с. 305-306]) та апел. (номенклатурний термін) укр. *село* „населений пункт; сільська місцевість взагалі” [СУМ IX, с. 119] (< псл. **sedlo* (**sěděti* „сидіти”) [ЕСУМ V, с. 209-210]; ст-пол. *siolo, sieło* „wieś, wioska”, *siodło* „siedlisko, gniazdo, siedziba, sadyba” [SW VI, s. 117]).

Княгиничі, Рогат. р-н, І-Ф. [АТУ, с. 126]; *de Knyechnicze* 1440, Knihynicze (z. Rohatyn) 1444, *inter Knehynicze* 1447, *Knihinino na Bystrzycy* / Knihinin 1450, Knihinicze 1768 [AGZ IV, s. 107, 156; XIV, s. 11, 130; XXIII, s. 576]; *super villas Gnyechinycze* 1469, Kniechinicze 1578 [Żdź. 18 / 1, s. 18, 62]; Knichynicze (XVI w.), z. hal. [Atl. Jabł. m. 3]; 1509 [2, с. 65]; Knihynicze 1790 [RGLBrzez. (15)]; Knihinicze 1883 [SG IV, s. 197]; Knihynicze 1931-1938 [SMRP, s. 718]; Княгиничі 1962 [ІМСУ(І-Ф.), с. 476].

Пояснення походження ойконіма див.: *Княгиничі*, Мост. р-н, Лв. [АТУ, с. 181]. Польська дослідниця А. Чапля помилково відносить цей ойконім до поселень Львівської землі [6, s. 99-100].

Пор. семантично й структурно близькі ННП: Княгинин (Хм.), Княгинине (Рв.), Княгиничі (Лв.) [АТУ, с. 126, 396].

***Княгинин**, с. об’єднане з м. Івано-Франківськ [1, с. 77]; *Knyhynyno super fluvio Bystrzyca* 1450 [AGZ XII, s. 204]; *de Knyehynino* 1509 [2, с. 69]; Knehinin 1578 [Żdź. 18 / s. 1, 94]; 1670 [Regestr 1669-1670, s. 71]; Kniehynin 1735 [Regestr 1735, s. 61]; 1886 [Шем. 1886, с. 82]; Кнігинин 1938 [Шем. 1938, с. 139].

Назву цього поселення, як і двох інших (теж тепер у складі обл. центру – Івано-Франківськ) – 1). Княгинин-Гірка та 2). Княгинин-Колонія (з диференційними членами, що вказують на локалізацію (1) та час і спосіб засну-

вання (2), було реконструйоване Д. Г. Бучком [1, с. 77-78].

За походженням ойконім *Княгинин* – це посесивне утворення на *-инь (-ин)* < д-рус. апел. *ѣ́и́н#гыни* „княгиня” (див. *Княгиничі*) з первісним значенням „ѣ́и́н#гынинь (дворь)” < д-рус. *ѣ́и́н#гынинь / ѣ́н#гынинь* „прилаг. притяж. от сл. *ѣ́и́н#гыни*” [Срезн. I (2), с. 1397]. Назва вказує на приналежність села представниці княжої родини – княгині.

Пор. значеннево й структурно близькі ойконіми: *Княгинин* (Хм.), *Княгинине* (Рв.) [АТУ, с. 235, 238, 302].

Княждвір, Кол. р-н, І-Ф. [АТУ, с. 125]; *Romano de Knyeszydwor* 1458, *Knezodwor* 1480 „...et super bonis villae dictae Knezodwor”, „...villae Knezodwor”, *Kniazdwor et Kniazdworka* 1696 [AGZ VI, s. 39; XIX, s. 931; ф. 5, оп. 2, спр. 1, арк. 179]; *Kniaźdwór* (XVI w.), z. hal. (Kołomya) [Atl. Jabł. m. 3]; *Kniazdwor* 1790 [RGLStan. (16)]; *Knyezydwor* 1515 [Żdz 18 / 1, s. 172]; *Kniazdworka*, *Kniazdwor* 1707 [Opis, s. 216]; *Kniaźdwór* 1883 [SG IV, s. 193]; 1886 [Шем. 1886, с. 65]; *Княждворь / Kniazdwor* (Печеніжин) 1905 [ПГН, с. 25]; 1914 [Шем. 1914, с. 163]; 1968 [ІМСУ(І-Ф.), с. 342].

У процесі історичного розвитку назва цього населеного пункту, в якому, до речі, знайдено археологічні пам'ятки доби неоліту [ІМСУ(І-Ф.), с. 342], періодично складалася з двох локативних диференційних (розрізнення на місцевості) членів. Це можна простежити з кінця XVII ст., коли розрізняються *Kniazdwor* [Княждвір – Я.Р.] та *Kniazdworka* [Княждвірка – Я.Р.]. Далі – це були назви Верхнє та Нижнє, що, відбиває адміністративно-територіальний поділ 1946 року, в якому сказано: „Верхнє – стара назва Горішній Княждвір; Нижнє – стара назва Долишній Княждвір” [АТУ 1946, с. 887, 928].

Однією з причин такої диференційності в записі назви можна вважати також і значні (як для села) розміри поселення. Так, відомо, що тут до 1830 року функціонували соляні копальні, а до *Княждвора* належала така адміністративна одиниця, як *с. Стара Баня* [SG IV, s. 193], яке в історичних документах за 1727-1731 рр. іменується *Княждвірська Баня* (пол. *Bania Kniaźdworska*): „na Bani Kniaźdworskiej” [1, с. 78].

Ойконім *Княждвір* відносимо до складних за структурою назв посесивного характеру, утворених внаслідок лексикалізації словосполучення „княжий двір (належний князеві або його родині)”. Назва складається із короткої форми д-рус. прикм *ѣ́и́н#жь, ѣ́н#жь* (*ѣ́и́н#жиу, ѣ́н#жиу, ѣ́и́н#жьскыи, ѣ́н#жьскыи*) (див. *Княже*) та ім. д-

рус. дворь > *ѣ́(і)н#жь* дворь з онімізацією в *Кі́н#жьдворь* (див. також: *ѣ́н#жь* дворь „княжеский дворь” [Срезн. I (2), с. 1399], [Старч., с. 356]) із вказаною вище семантикою та можливою реконструкцією на праслов'янському рівні *Кънеѣ(ьскъ)dvorь* (< псл. **кънеѣзьскъ* „князівський” [Słstp. III, s. 428] + псл. **dvorь* „малий двір; палац” [ЕСУМ II, с. 18]).

Пор. структурно й семантично близькі назви поселень: укр. *Княжпіль* (Лв., Хм.), *Княжолука* (І-Ф.) [АТУ, с. 124]; пол. *Książmost, Książopole-Jałmużny* [NMP V, с. 433, 435].

Княгиничі, Мост. р-н, Лв. [АТУ, с. 181]; *Knihinicze* (Sądowa Wisznia) 1468 [AGZ XIII, s. 6879]; *Knihynicze* (XVI w.), z. lw. (Podkamień) [Atl. Jabł. m. 3]; *Knichynicze* (Kniehnicze), z. lw., pow. lw. 1605 [SGL., Т. 360, s. 555]; *Княгиничі* [Електронний ресурс: Топографічна карта. – Режим доступу: <https://maps.google.com.ua/maps?hl=uk>].

За структурою ойконім *Княгиничі* є тотожним із патронімічними утвореннями на *-ичи* (> *-ичі*) з, можливо, первісним значенням *княгиничі* „піддані княгині” (професійна назва з вказівкою на феодалну залежність від княгині) та семантикою „НП, де проживають *княгиничі*”. Крім того, у польськомовних джерелах формант (пол. *-icze*) транслітерує укр. *-ичи / -ичі*, що відбиває український характер оніма: у випадку калькування назва мала би мати запис на кшталт **Knihinice* (структурно укр. *-ичі* = пол. *-ice*). Пор. пол. НП: *Knięgynice, Książenice* (*Księgienice*) (3) [NMP IV, s. 538; V, s. 432-433].

В основі ойконіма – апел. д-рус. *ѣ́и́н#гыни* (поч. XIV ст.) „княгиня” [Срезн. I (2), с. 1397], укр. *княгиня* „дружина князя” [СУМ IV, с. 198], „княгиня, жена князя” [Гр. II, с. 257]; норм. пол. *kniahyni, *księgini, *kniegini* (< psł. **кънегунји*) „księżna, pani, władczyni; przeogysza”, ст-пол. *ksieni* [SESł III, s. 269], а також: *knehini, kniehini* (1511 р.), *kniehyni* (XVII ст.), *kniahini* (1884 р.), *knehini, knehinia, kniegini, knieginia, kniahini, kniazini, kniazinia* „дружина (жінка) князя” [Bańkowski 1, s. 729].

Пор. також структурно й значеннево близькі НП: *Княгинин* (Хм.), *Княгинине* (Рв.), *Княгиничі* (І-Ф.) [АТУ, 126, с. 396].

Княже, Сн. р-н, І-Ф. [АТУ, с. 128]; 1469 р. [ІМСУ(І-Ф.), с. 564]; *villam Xyasch, Książ* (*Kniaże*) 1471 [AGZ XII, s. 343, 3534]; *Knyasche* 1502 [MRPS IV, s. 39]; *Kniassch wieś nad rzeką Czeremoszą* 1564-1566 [ЖУР I, s. 9]; *Kxiasch (nad rzeką Ceremossą leżąca)* 1564-1565 [Lustr. 1564-1565 / I, s. 230]; *Kniaże* (XVI w.), z. hal. (*Sniatyn*) [Atl. Jabł. m. 7]; *Kniaze ad Sniatyn* 1660 [Regestrum, s. 27]; *Kniaze* [Lustr. 1661-1665 / III, s. 95-96]; *Kniazie* 1765 [Taryffa 1765, s. 164]; *Kniaze* 1790

[RGLZal. (18)]; Kniaże 1883 [SG IV, s. 195]; 1886 [Шем. 1886, с. 77]; Княже / Kniaże 1905 [ПГН, с. 25].

Пояснення походження назви див.: *Княже*, Зол. р-н, Льв. [АТУ, с. 179].

Пор. структурно й значеннєво близькі ННП: Княжа (Чрк.), Княжне (Хрс), Княже (Лв.) [АТУ, с. 395].

Княже, Зол. р-н, Льв. [АТУ, с. 179]; Książ (Kniaże) 1476 [MRPS I, s. 1436]; *Kzaz villa* 1488, Książ 1500 [AGZ IX, s. 132; XIX, ss. 2573, 2574]; Knyasche 1502 [MRPS V / 1, s. 254], Kniaże (XVI w.), z. lw. [Atl. Jabł. m. 3]; 1650 [АЮЗР VI / I, с. 561]; Kniaze 1790 [RGLZłocz. (14)]; Княже / Kniaże 1905 [ПГН, с. 25]; Kniaze 1790 [RGLZolk. (11)]; Kniażę 1883 [SG IV, s. 194]; Княже 1968 [МСУ(Лв.), с. 403].

ННП *Княже* – виразне посесивне субстантивне утворення з суф. *-je* (< пл. **кньѣзь*, пол. *ksiądz* “książe” (też “kapłan” [католицький священик – Я.Р.] *wcześniej *kniądz*) [Słstr III, s. 421-422], [SESł III, s. 264-266], яку можна реконструювати у формі **Кньѣзь-ѣ(e)* > **Кньѣже*, тобто семантично – це “назва поселення, належного до князя, чи також, можливо, і ксьондза (священика)” (в осн. прикм.: д-рус. *ѣун#жиц, ѣн#жиц, ѣун#жьскыи, ѣн#жьскыи* (див. *Кнісело*); укр. *княжий / князівський* “належний князеві” [СУМ IV, с. 198-199], *княжий, -а, -е* “княжескій” [Гр. II, с. 258]; пол. *książe // księże* “należące do księdza”, *księże* “posiadłość księcia”, *księski* (< пол. *książe* “князь”), *książęcy* (< **кньѣзьскъ*) “князівський” [Słstr III, s. 428].

Д. Бучко, аналізуючи однотипну назву села *Княже*, що на Покутті, звертає увагу на те, що *князем* (у селах на волоському праві) називали також і *війта*, тобто сільського старосту [1, с. 78]. “Княжі” села в середньовіччі були на руському праві, проте їхні мешкаці могли бути звільненими від різноманітних податей, якщо перебували на службі в князя [SG IV, s. 195].

Пор. структурно й значеннєво близькі ННП: укр. Княжа (Чрк.), Княже (І-Ф.), Княжне (Хрс.) [АТУ, с. 128, 395]; пол. Książę-Skroniów, Książ (3) [NMP V, s. 431-432], Książ [Bańkowski 1, s. 842], Kniazie [NMP IV, s. 536].

Князівське, Рожн. р-н, І-Ф. [Електронний ресурс: Топографічна карта. – Режим доступу: <https://maps.google.com.ua/maps?hl=uk>]; Kniażowskie (XVI w.), z. lw. (Rożniatow) 1889-1904 [Atl. Jabł. m. 3]; *Kniażowskie* al. *Kniaziowskie*, *Kniażewskie* 1883 [SG IV, s. 195]; *Kniażowskie* 1931-1938 [SMRP, s. 718]; як *Князівка* 1987 [АТУ, с. 127].

У довіднику “Адміністративно-територіальний устрій. Українська РСР ...” за 1987 рік [АТУ,

с. 127] назва невинуватено набула форми *Князівка*, що було зроблене, очевидно, з формальною метою: вирівнюванням до відносно пізньої топомоделі ойконімів на *-івка*, а відтак – сприяння радянській традиції до нівелювання історичної пам’яті, закладеної в семантиці й структурі багатьох географічних назв. З цього погляду назву слід структурно розглядати як новоутворення на *-овка (-івка)* < апел. д-рус. *ѣун#зь* (див. *Кнісело*), укр. *князь* “вождь війська та правитель князівства [за часів феодалізму – Я.Р.]” [СУМ IV, с. 199], “князь (государь или особа княжеского титула)” [Гр. II, с. 258], пол. *kniaź // knieź* “książe” [SESł II, s. 285] зі значенням “село, в якому проживає (яким володіє) князь”.

Проте, починаючи з XVI ст. і далі (див.), це село іменувалося як **Князівське* (пол. *Kniażowskie, Kniaziowskie, Kniażewskie*), тобто назва є субстантивованим посесивним відприкметниковим утворенням (< д-рус. *ѣун#жьскыи, ѣн#жьскыи* (див. *Кнісело*), укр. *князівський* “належний князеві” [СУМ IV, с. 199], *княжий, княженецький, княжецький* “княжескій” [Гр. II, с. 257-258]). Тобто сьогодні назва НП *Князівське* є історично доречною.

Пор. структурно й значеннєво близькі ННП: укр. *Князівка* (Рв., См., Хрс.) [АТУ, с. 396].

Підсумовуючи нашу розвідку, хочемо підкреслити, що із князями було нерозривно пов’язане привілейоване становище в суспільстві, що не могло не відбитись і в світогляді руського народу, а отже, – і на системі назв поселень, зокрема тих, що були у володінні князів, чи які останні дарували своїм підданам (дружинникам, боярам, “княжим мужам”) [4, с. 7-13, 24]. Злиття ж князівських дружин із земською верхівкою (яка, на думку істориків, була найсильнішою в Галичині [4, с. 30]) було тим, як вважаємо, позалінгвальним чинником, який спричинив до появи проаналізованих нами “княжих” поселень та їхніх назв. Це можна продемонструвати на прикладі хоча б такої назви НП як *Княздвір* (етимологію див. вище), яка семантично вказує на адміністративні функції в сфері центрального управління, які поклалися на княжий двір (детальніше про це див.: Котляр М., Ричка В. *Княжий двір Південної Русі Х-ХІІІ ст.* / М. Котляр, В. Ричка. – К., 2008), на чолі з дворським (дворецьким), який був заступником князя.

Отже, „княжі” назви промовисто свідчать про чільне місце іменованих ними поселень як центрів територіально-адміністративних (волості) земель-князівств, якими з-поміж іншого були Галицька, Львівська, Тереховельська, Городоцька, Жидачівська та ін. волості [4, с. 63]. До того ж, запровадження на цих теренах польського пра-

ва та адміністративно-територіального устрою не змогло знищити самих назв населених пунктів, що вже само собою є промовистим фактом на користь автохтонності руського населення, тяглість його історичної пам'яті та ментальних ознак.

Література

1. Бучко Д.Г. Походження назв населених пунктів Покуття / Д.Г. Бучко. – Львів : Світ, 1990. – 144 с.
2. Грушевський М. Матеріали до історії суспільно-політичних й економічних відносин Західної України / М. Грушевський – Львів, 1906. – Ч. 1.
3. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь / М.Ф. Котляр. – К. : Альтернативи, 1998. – Т. 5. – 335 с.
4. Однороженко О. Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього Модерну: структура та влада / Однороженко О. – К. : Темпора, 2011. – 422 с. : іл.
5. Шараневич И. Изследование на поли отечественной географии и истории / И. Шараневич. – Львов, 1869. – 94 с.
6. Czapla A. Nazwy miejscowości historycznej ziemi Lwowskiej. Źródła i monografie 379 / A. Czapla. – Lublin : Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lebelkiego Jana Pawła II. – 328 s.
7. Persowski F. Osady na prawie ruskim, niemieckim i wołoskim w ziemi lwowskiej / F. Persowski. – Lwów, 1926. – 160 s.

Джерела

- AGZ – Akta grodzkie i ziemskie czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie. – Lwów, 1868-1935. – Т. I-XXV.
- ALS – Archiwum ksiąg Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie. – We Lwowie, 1887-1890. – Т. I-IV.
- Atl. Jabł. – Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI na XVII. Dział II: Ziemie Ruskie Rzeczypospolitej / dział opracowany przez Aleksandra Jabłonowskiego. – Warszawa, Wiedeń, 1889-1904.
- Bańkowski – Bańkowski A. Etymologiczny słownik języka polskiego / Bańkowski A. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000. – Т. 1. А-К.
- Lustr. 1564-1565 / 1 – Lustracje dóbr królewskich XVI-XVIII wieku. Województwa Ruskie, Podolskie i Bełskie. Lustracja województw Ruskiego, Podolskiego i Bełskiego 1564-1565. Część 1 / wyd. Krzysztof Chłapowski i Helena Żytkowicz. – Warszawa, Łódź : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1992. – 281 s.
- Lustr. 1661-1665 / 3 – Lustracja województwa Ruskiego 1661-1665. Część 3. Ziemia Halicka i

Helmska / wyd. Emilia i Kazimierz Arłamowscy i Wanda Kaput. – Wrocław etc., 1976. – 303 s. + 2 mapy.

ML – Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej od 1348 do 1607 r. / wyd. A. Prochaska. – Lwów, 1890.

MRPS – Matricularum Regni Poloniae Summaria / wyd. T. Wierzbowski. – Varsoviae, 1905–1961. – Т. I-IV (1905-1910).

NMP – Nazwy miejscowe Polski. Historia. Pochodzenie. Zmiany / red. K. Rymut. – Kraków, 1996-2005. – Т. I-VI.

Opis – Opis dymów ziemi Halickiej 1707 roku // ЦДІАЛ, ф. 5, оп. 2, спр. 1.

Regestr 1669–1670 – Regestr rewisiei dymów Ziemi Halickiej i Kolomyjskiej ... Anno 1669-1670 // ЦДІАЛ, ф. 5, оп. 2, спр. 1.

Regestrum – Regestrum ... Terrae Haliciensis. Anno 1600-1661 // ЦДІАЛ, ф. 5, оп. 1, спр. 152, 352.

Regestr 1735 – Regestr podatku podymnego Ziemi Halickiej 1735 r. // ЦДІАЛ, ф. 134, оп. 2, спр. 10.

RGL – Regna Galicie et Lodomeriae Josephi II et M. Theresiae augg. iussu... – 1790 r. Nomina Circulorum (numeris Chartae respondentia): 9. Przemysliensis; 10. Samborienfis; 11. Zolkiewienfis; 12. Leopoliensis; 13. Stryenfis; 14. Zloczovienfis; 15. Brzezanyenfis; 16. Staniflavovienfis; 17. Tarnopolienfis; 18. Zalezczykienfis.

SEŚ – Sławski F. Słownik etymologiczny języka polskiego. – Т. I-V. – Kraków, 1952-1982.

SG – Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich / red. T. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski. – Warszawa, 1880-1902. – Т. I-XV.

SGL – Sąd Grodzki Lwowski. Актові книги Львівського гродського суду Руського воєводства, що містяться в Центральному державному історичному архіві України у Львові (ЦДІАЛ. – Фонд № 9). Цифри, що йдуть після скорочення, вказують на номер тому і номер сторінки.

Słstp – Słownik staropolski / red. S. Urbańczyk. – Wrocław, 1953-1990; Kraków, 1991-2002. – Т. I-XI.

SMRP – Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej z oznaczeniem terytorialnie im właściwych władz [...]. – Przemyśl-Warszawa, 1931-1938.

SW – Słownik języka polskiego / red. J. Karłowicz, A. A. Kryński, W. Niedźwiedzki. – Warszawa, 1900-1927. – Т. I-VIII.

Taryffa – Taryffa pogłównego żydowskiego y Karaimskiego ziemi Halickiej y powiatów Trembowelskiego i Kołomyjskiego do niej należących. 1765. – [ЦДІАЛ. ф. 5, оп. 1, спр. 286, арк. 135-177].

- Żdź. 18 / 1 – Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. Ziemia Ruska: Rus Czerwona / opisana przez A. Jabłonowskiego. – Т. XVIII. – Część I. – Warszawa, 1902.
- АТУ – Українська РСР: Адміністративно-територіальний устрій на 1 січня 1987 р. / відп. ред. В. І. Кирненко, В. І. Стадник. – К.: Головна редакція УРЕ, 1987. – 504 с.
- АТУ 1946 – Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. – К., 1947.
- АЮЗР – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временною комиссией для разбора древних актов высочайше учрежденною при Киевском, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – К., 1859-1914. – Ч. I-VIII. – Т. I-XXXV.
- ЖУР – Жерела до історії України-Руси / вид. М. Грушевський, С. Томашевський. – Львів, 1895–1913. – Т. I-VII.
- Гр. – Словарь української мови / упор. Грінченко Б. Д. – К., 1907-1909. – Т. I-IV.
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: в 7-ми т. / гол. ред. О. С. Мельничук. – К.: Наук. думка, 1982-2006. – Т. 1-5.
- ІМСУ(І-Ф.) – Історія міст і сіл Української РСР: Івано-Франківська область. – К.: Головна редакція УРЕ, 1971. – 639 с.
- ІМСУ(Льв.) – Історія міст і сіл Української РСР: Львівська область. – К.: Головна редакція УРЕ, 1968. – 979 с.
- ПГН – Русско-польский и польско-русский алфавитные перечни географических названий помещенных на картах Галиции и Буковины инж. Корнмана. – Киев: Издание Киевского Округа Путей Сообщения, 1915. – 124 с. (60 с. + 64 с.).
- Срезн. – Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка по письменным источникам / И. И. Срезневский. – СПб., 1893-1903. – Т. I-III.
- Старч. – Старчевский А. В. Словарь древнерусского языка (составленный по Остромирову Евангелию. Ф. Миклошичу А. Х. Востокову, Я. И. Бередникову и И. С. Кочетову). Издание А. С. Суворина. – СПб., 1899. – 946.
- СУМ – Словник української мови. – К.: Наук. думка, 1970-1980. – Т. I-XI.
- Шем. 1938 – Шематизм всего клира греко-католицької єпархії Станіславівської. – Станіславів, 1938.
- Шем. 1886 – Шематизм ... дієцезії греко-католицької Станіславівської. – Львів, 1886.
- Список скорочень**
- ЦДІАЛ – Центральний державний історичний архів України у місті Львові. Відділ рукописів, де: Ф. – № фонду, оп. – № опису, спр. – № справи.

*В предлагаемой статье автор подверг этимологическому анализу 9 исторических ойконимов Львовской и Галицкой земель Русского воеводства с базовым компонентом исл. *kъnε³ъ, время появления которых, по данным источников, достигает к. XIV – к. XVI в. Однако из исследования следует, что эти поселения, как и их названия, возникли значительно раньше – в период существования Киевской Руси (IX – XII вв.) как выдающегося общественно-государственного творения русского (украинского) народа, возглавляемого князьями-полководцами, завоевавшими большие территории от Дуная до Белого моря, от Карпат до Волги, и куда компактно вошло сравнительно большое по площади пространство Русского воеводства.*

Ключевые слова: *апеллятив, базовый компонент, историческая ойконимия, поссессивно-антропогенный ойконим.*

*In the paper the author has conducted etymological analysis of 9 historical place names of Lviv and Halych Lands of Ruske Voyevodstvo with component of Proto Slavic *kъnε³ъ that appeared according to historical sources in the end of the fourteenth – the end of sixteenth centuries. But according to the study it follows that these settlements as well as their names originated much earlier – in the period of existence of Kievan Rus (ninth to twelfth centuries) as most significant state creation of Rus (Ukrainian) people headed by princes who were commanders and conquered great expanses of territory from the Danube to the White Sea and from the Carpathians to the Volga River where the large area of Ruske Voyevodstvo was incorporated into.*

Key words: *appellative, basic component, historical oikonymy, possessive and anthropogenic oikonym*